Упраўленне па адукацыі, спорту і турызму

Капыльскага райвыканкама

ДУА “Песачанскі вучэбна-педагагічны комплекс

дзіцячы сад-базавая школа імя С. А. Умрэйкі”

Сцэнар выхаваўчага мерапрыемства

«Ад бітваў крывавых, ад слаўных паходаў мае землякі не былі ў старане»

Падрыхтавала

настаўнік беларускай мовы

і літаратуры I катэгорыі

Майсюк А. У.

Аг. Пясочнае 2020

Мэта: паглыбленне і асэнсаванне ведаў навучэнцаў аб падзеях гісторыі Беларусі і аграгарадка Пясочнае ў 1941 – 1945 гг.

Задачы:

выхаванне ў навучэнцаў патрыятызму і грамадзянскасці на мужных прыкладах з жыцця сваіх землякоў;
выхаванне асабістых якасцей абаронца Айчыны;
фарміраванне антываеннай пазіцыі.

Месца правядзення – краязнаўчы музей ДУА «Песачанскі вучэбна-педагагічны комплекс дзіцячы сад-базавая школа імя С. А. Умрэйкі»

Формы правядзення: літаратурна-музычная кампазіцыя, экскурсія, абмен думкамі.

Музейныя экспазіцыі: «Нашы героі», «Бязлітасная вайна», «Знаходкі з месцаў былых баёў», «Лісты з фронту», «Сцяпан Андрэевіч Умрэйка-вучоны, педагог, грамадзянін», «Паэт-песеннік Адам Русак », «Паэт-песеннік Анатоль Астрэйка».

Абсталяванне: аўдыёзапісы, ноўтбук; фотаздымкі ўдзельніка Вялікай Айчыннай вайны С. А. Умрэйкі; чамадан з прадметамі: старыя газеты, медаль "За адвагу", дзіцячыя валёначкі, бінт, лустачка хлеба, прабітая салдацкая каска.

Эпіграф-плакат:

За ўсё-ж даражэй мне адданасць народа.
Ніхто нас за справы нічым не ўпікне.
Ад бітваў крывавых, ад слаўных паходаў
Мае землякі не былі ў старане.

А. Астрэйка

Удзельнікі садзяцца ў музейным пакоі.

Гучыць мелодыя беларускай народнай песні "Купалінка".

На ўмоўнай сцэне – шчаслівая дзяўчынка з кветкамі і яе маці.

- Мамачка, пчолкі лятуць,
  Можна я палаўлю іх, мама?
- Не, не, дочачка, гэта – кулі…
  Гэта, дзеткі вайна…

Чуюцца акорды песні "Свяшчэнная вайна" (сл. В. Лебедзева-Кумача, муз. А. Аляксандрава)

1-ы вядучы. Пачалася вайна, і жыццё адразу ж змяніла свой сэнс, свае напаўненне.

2-і вядучы. Людзі кажуць, што ў Пясочным яшчэ да вайны жыла на “Воўчым хвасце” непісьменная жанчына, якая прадказала набліжэнне страшнага ваеннага часу. Аднойчы, лежачы на печы, яна прамовіла сыну: “Хутка будуць лётаць жалезныя птушкі, кідаць цацкі жалезныя, ад гэтых цацак будзе смерць людзям, будзе гарэць усё. Пасля прыдуць людзі ў жалезных шапках, будуць надта здзекававацца, будуць людзей паліць, страляць.” У хату зайшла суседка, і сын сказаў ёй: “Паслухайце, што мая маці гаворыць!”. Суседка паслухала і зразумела, што гэта жахлівае прадказанне – прадказанне вайны.

1-ы вядучы. І словы яе спраўдзіліся. Немцы напалі на нашу зямлю без папярэджання. У першыя дні вайны капыльская зямля ўпітала ў сябе першую кроў сваіх абаронцаў. Чырвоная Армія вяла цяжкія баі і на тэрыторыі Капыльскага раёна. І гэта быў толькі пачатак. За доўгія тры гады нямецкай акупацыі наша Радзіма прыме ў сябе рэкі крыві тысяч загінуўшых у баях чырвонаармейцаў, партызан, падпольшчыкаў і мірных жыхароў: расстраляных, павешаных, спаленых і зверскі замучаных.

2-і вядучы.

На беларускай зямлірazгарнулася сапраўдная усенародная партызанская барацьба. Беларусь увайшла ў гісторыю Вялікай Айчыннай вайны як мужная краіна-партызанка.

<u>1-ы чытальнік.</u>

Калі над радзімай пажары шугалі
І неба гуло ад грымот, —
Пад шумнымі соснамі мы прысягалі
Табе, беларускі народ!
За край свой забраны
Ішлі ў партызаны,
Збіраліся дружна на бой!

<u>2-і чытальнік.</u>

А гора народа кружыла над намі,
І ў кожнага рана свая.
Палямі, гаямі, ляснымі шляхамі
Праходзіла наша сям'я.
За здзекі, за раны
Сыны-партызаны
Выходзілі ворага біць.

<u>3-і чытальнік</u>

І ў цёмныя ночы, і ў раннія росы
Ад нашых адважных засад
Лятуць пад адкос мерцвякі-паравозы
І трупы фашысцкіх салдат.
Масты узлятаюць,
Машыны знікаюць
Пад смелым агнём партызан.
У нашых паходах сцягі баявыя,
І помста — адзіны наказ.
Мы бачым, як маці, ад гора сівыя,
Выходзяць насустрач да нас.

1-ы чытальнік

Не плачце, матулі,
Мы ўсіх вас атулім
Надзейнаю ласкай сваёй.
Хай многа наперадзе смутку і болю
Не раз нам яшчэ сустракаць,
Біць ворагаў лютых,
Клянёмся,
Ніколі
Не стоміцца наша рука,
Пакуль не заграе
Вясна залатая
Над роднаю нашай зямлёй.

Вядучы запрашае ўдзельнікаў падысці і разгледзець экспазіцыі «Нашы героі», «Лісты з фронту», «Знаходкі з месцаў былых баёў» *(свабоднае перамяшчэнне ўдзельнікаў, пытанні да экскурсаводаў)*

Экспазіцыя «Паэт-песеннік Анатоль Астрэйка»

Экскурсавод. Вайна перакрэсліла ўсе планы паэта Анатоля Астрэйкі. Па заданні камандавання ён прабіраецца да партызан. Працуе адказным сакратаром сатырычнай газеты-плаката "Раздавім фашысцкую гадзіну". Анатоль Вялюгін назваў вершы Анатоля Астрэйкі "лірычным толам", якія "крышаць у немцаў рэйкі".
/Навучэнцы разглядаюць экспазіцыю, прысвечаную Анатолю Астрэйку і копіі газеты-плаката "Раздавім фашысцкую гадзіну!"/

У 1943 годзе слуцкія падпольшчыкі ў падпольнай друкарні выпусцілі кнігу вершаў Астрэйкі "Слуцкі пояс". Яна стала блізкай і неабходнай для змагароў з акупантамі. Самым вядомым творам быў верш "Беларусь-партызанка".

1-ы чытальнік.

Беларусь-партызанка

Мы асфальтам балоты завём
І шасейнай дарогі сцяжынку.
Два гады мы і косім, і жнём,
Каб вялікія справіць дажынкі.
Аўтаматы нам служаць касой,
А сярпамі - гранаты, наганы.
Не расою - варожай крывёй
Акрапляюць зямлю партызаны.
Там, дзе нас не чакаюць - мы там,
А дзе ладзяць засаду - абыдзем.
Тут усё паслухмянае нам,
Нават месяц, то ўстане, то зайдзе.
Спее волі і ўчасця прыход,
Што расце на франтах і палянах.
Не зламаць, не сагнуць мой народ,
Бо ўся Беларусь - партызанка.

Экспазіцыя «Сцяпан Андрэевіч Умрэйка – вучоны, педагог, грамадзянін».

Экскурсавод. З 23 чэрвеня 1941 года Сцяпан Андрэевіч Умрэйка - удзельнік Вялікай Айчыннай вайны. Змагаўся на Западным фронце, быў намеснікам камандзіра па палітчасці. Некалькі разоў быў паранены.

Метад "Мова фотаздымкаў"

Перад навучэнцамі раскладваюцца фотаздымкі С. А. Умрэйкі часоў Вялікай Айчыннай вайны і пасляваеннага часу. Кожны выбірае сабе адзін і коратка каментуе свой выбар, выказвае ўслых, якія думкі, пачуцці ўзніклі ў яго ў сувязі з фотаздымкам.

Экспазіцыя «Бязлітасная вайна».

Экскурсавод 1. Найбольш цяжкія, жахлівыя старонкі біяграфіі Пясочнага прыпадаюць на гады Вялікай Айчыннай вайны. Ужо ў 1942 годзе ўсе мужчыны, хто мог насіць зброю, ваявалі ў партызанскіх атрадах і на фронце. Насельніцтва дапамагала партызанам ежай, адзеннем, абуткам. Пясочнае тады называлі партызанскай Масквой. Наш зямляк Анатоль Астрэйка ў 1945 годзе з гонарам напісаў:

За ўсё-ж даражэй мне адданасць народа.
Ніхто нас за справы нічым не ўпікне.

Ад бітваў крывавых, ад слаўных паходаў
Мае землякі не былі ў старане.

Летам 1943 г. па сутнасці ўвесь раён кантраляваўся партызанамі. Ім дапамагала мясцовае насельніцтва. На тэрыторыі Капыльшчыны на гэты час у асноўным дзейнічала брыгада імя Чапаева. Праўда, рабілі налёты на варожыя гарнізоны, арганізоўвалі засады на дарогах байцы і з іншых партызанскіх брыгад, якія размяшчаліся паблізу.

Экскурсавод 2. Фашысты не раз ўчынялі крывавыя расправы над мірнымі жыхарамі: здзекваліся з яўрэяў (у Пясочным было гета), цікавалі за партызанскімі сем'ямі і распраўляліся з імі.

5 студзеня 1943 г. ў Пясочнае прыехаў карны атрад. Фашысты спачатку атачылі ўсю вёску, затым пачалі зганяць на школьны двор людзей, члены сям'яў якіх былі ў партызанах або якія мелі сувязь з партызанамі. Старая школа размяшчалася тады на месцы, дзе цяпер пабудаваны Дом культуры. У школе паставілі кулямёт. Людзей кідалі ў адзін з класаў і там расстрэльвалі. Пасля ад'езду карнікаў жыхары Пясочнага кінуліся да месца растрэлу. Здавалася, што ўся вёска патанула ў крыку, стогне і плачы. У той дзень было расстраляна 43 чалавекі – 30 дарослых і 13 дзяцей.

Экскурсавод 1. 20 верасня 1943 года і 11 мая 1944 года Пясочнае падверглася нямецкім бамбардзіроўкам. Немцы баяліся ісці ў партызанскую зону, таму і стараліся паліць і забіваць з паветра. Пасля бамбардзіровак гарэлі многія дамы. Вясной 1944 года песачанцы заставаліся ў вёсцы толькі ў пахмурныя дні. У ясныя дні амаль усе ішлі ў бліжэйшыя лясы, дзе былі пабудаваны схованшчы.

Метад "Абмен думкамі"

У музейным пакоі знаходзіцца чамадан з наступнымі прадметамі: старыя газеты, медаль "За адвагу", дзіцячыя валёначкі, бінт, лустачка хлеба, прабітая салдацкая каска. Навучэнцы сядзяць па крузе. Ім прапануецца,

гледзячы на прадмет, апісаць магчымую жыццёвую сітуацыю, звязаную з ім. Важна выказваць думкі, якія ўзнікаюць спантанна.

Экспазіцыя «Паэт-песеннік Адам Русак ».

Удзельнікам раздаюцца словы "Лясной песні"

Экскурсавод. "Лясная песня". Словы яе напісаў наш зямляк Адам Русак, а Уладзімір Алоўнікаў паклаў іх на музыку. Гэты неафіцыйны партызанскі гімн узнік пасля заканчэння Вялікай Айчыннай вайны. Аднак былыя партызаны сцвярджалі, быццам спявалі яго пасля баёў. Песня настолькі ўвайшла ў наша жыццё, што многія адносяць яе да ліку народных. Дарэчы, бярозы і сосны ў першым радку песні — гэта лес вакол Пясочнага.

Пад акампанемент гітары навучэнцы выконваюць "Лясную песню" (словы А. Русака, музыка У. Алоўнікава)

Лясная песня

Ой, бярозы ды сосны –
Партызанскія сёстры,
Ой, шумлівы ты лес малады.
Толькі сэрцам пачую
Тваю песню лясную
Ды ўспомню былыя гады.
Ды ўспомню пажары,
І варожыя хмары,
І завеі халодных снягоў,
І слату, і нягоды,
І начныя паходы,
І агні партызанскіх кастроў.
Край любімы мой, родны,
Ты на свеце свабодны,
За цябе я на бітву хадзіў,
Каб ніколі, ніколі
Ты не быў у няволі,
Каб чырвонымі кветкамі цвіў.
Адышлі тыя годы,
Адгрымелі паходы,
Толькі пушча за полем шуміць.
Ой, бярозы ды сосны –
Партызанскія сёстры,
Вас ніколі ў жыцці не забыць.

1950

1-ы вядучы. Насупраць нашай школы, ў парку – **брацкія могілкі (фота)**. Тут пахаваны 12 партызанаў 300-й брыгады імя Варашылава, 27-й брыгады імя Чапаева і адзін чырвонаармеец, якія загінулі ў 1942-1944 гадах.

У 1956 годзе тут устаноўлены помнік “Смуткуючая маці”. На мемарыяных плітах выбіты імёны182-х чалавек, загінуўшых на фронце і на акупіраванай тэрыторыі.

Чытальнік.

Адам Русак . Пясоцкім партызанам

Іх на плошчы сяла пахавалі
Каля хат і шумлівых садоў,
На магілы ім кветкі саджалі,
Што прыносілі з родных палёў.

На заданне ішлі яны смела
І жыццё за свой край аддалі,
Каб заўсёды зямля маладзела
І людзі ў шчасці жылі.

Сціхлі сэрцы ў іх маладыя,
Ім хацелася жыць і любіць,

Бачыць сонца, жыты залатыя,

Чуць, як ніва на ветры шуміць.

Іх на плошчы сяла пахавалі,

На магілах вяргіні цвітуць,

І калышацца Нёмана хвалі,

Пра іх славу ў далі нясуць.

1965 г.

Гучыць мелодыя песні на словы А. Вярцінскага “Два полі” (музыка Э. Ханка)

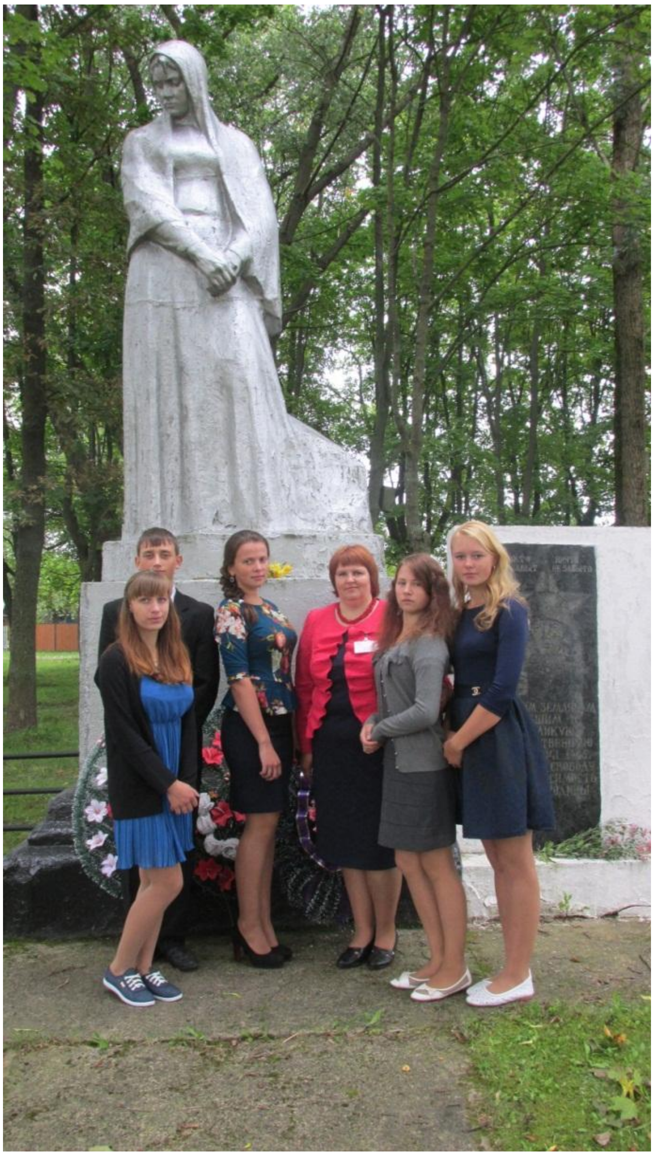

1-ы вядучы. Штогод 9 мая на брацкіх могілках праходзіць мітынг, прысвечаны Дню Перамогі. У гэтым годзе мы будзем святкаваць 75-годдзе Вялікай Перамогі. Знамянальная дата дорага для сэрца кожнага з нас.

2-і вядучы. Давайце успомнім імёны герояў, аддаўшых жыццё ў суровых бітвах, успомнім мірных жыхароў, расстраляных, замучаных, загінуўшых у полымі вайны, успомнім ветэранаў, якіх ужо няма з намі. Светлая ім памяць!

Аб’яўляецца хвіліна маўчання.

Ускладанне вянка на месцы воінскага пахавання.